

El primeríssim segell andorrà “made in Germany”

Gerhard Lang-Valchs

Gerhard Lang-Valchs
Historiador, teòleg i professor
langvalchs@iservices.com

Resums

Català

El primeríssim segell andorrà.

L'article confirma la tesi de Billig que es tracta d'un segell fet en broma per ridiculitzar Louis Senf, un comerciant filatèlic de Leipzig que amb el seu germà reproduïen segells en facsimil per fer-ne publicitat, amb la decepció de col·leccionistes i aficionats, a alguns dels quals varen induir a error el 1883 en fer-los creure que aquest segell era el primer dels correus andorranos. Van anunciar al seu catàleg d'aquell mateix any, en la secció de novetats, que Andorra s'havia incorporat al grup d'estats emissors de segells. L'any següent ho van desmentir.

Castellano

El primerísimo sello andorrano.

El artículo confirma la tesis de Billig de que se trata de un sello hecho en broma para ridiculizar a Louis Senf, un comerciante filatélico de Leipzig que con su hermano, reproducían sellos en facsimil para hacer publicidad, decepcionando a coleccionistas y aficionados, a algunos de los cuales indujeron a error el 1883 haciéndoles creer que este sello era el primero de correos andorranos. Anunciaron en su catálogo de aquel mismo año, en la sección de novedades, que Andorra se había incorporado al grupo de estados emissores de sellos. Al año siguiente lo desmintieron.

Français

Le tout premier timbre andorran.

L'article confirme la thèse de Billig selon laquelle ce timbre a été une plaisanterie pour ridiculiser Louis Senf un commerçant philatélique de Leipzig. Lui et son frère reproduisaient et copiaient des timbres dans un but publicitaire ce qui a entraîné la déception des collectionneurs et des amateurs. Ce qui les a induit en erreur c'est qu'en 1883 ils ont fait croire, en l'annonçant dans son catalogue, dans la partie des nouveautés que ce timbre était le premier des courriers andorranos vu que l'Andorre s'était incorporée au groupe des états qui pouvaient imprimer des timbres. L'année suivante cette information a été démentie.

English

The very first Andorran stamp.

The article confirms the hypothesis formulated by Billig. It states that the stamp in question was made as a joke, in order to mock Louis Senf, a philatelic merchant in Leipzig who, together with his brother, reproduced stamps in facsimile for publicity, disappointing collectors and philately enthusiasts, who were induced to think, in 1883, that this was the first stamp issued by the Andorran Postal Service. The Senf brothers announced in their 1883 catalogue that Andorra had been incorporated in the group of countries that issued postage stamps. The following year this news was shown to be false.

í, efectivament, aquest és el primer segell d'Andorra. El que li manca és el color: vermell fosc. Desgraciadament no en puc reproduir una foto (ni en blanc i negre ni en color) perquè després de dos anys de recerca tan sols he sigut capaç de trobar aquest dibuix. No se'n sap res, del tiratge. I és bastant probable que ja no n'existeixi cap exemplar original. Es va imprimir l'any 1883 i no es troba en cap catàleg, ni en cap llibre de filatèlia no n'hi ha cap foto. Només és esmentat per dos autors. Mentre que Bourdi¹ solament el descriu, Billig² també explica un detall de la història de la seva creació. Seria un error pensar que és el producte d'una iniciativa postal andorrana, francesa o espanyola, és una creació completament alemanya, ideada i realitzada a Leipzig. És un segell únic en tots els sentits de la paraula i no pertany a cap sèrie. No és un segell oficial o oficialment aprovat com la sèrie andorrana de 1896, finalment no emesa.³ Tampoc no es tracta d'una prova com les que Henri Douchet va enviar al Consell General i al bisbe copríncep per a la seva aprovació, fet que no va passar mai.⁴

El primeríssim segell andorrà
“made in Germany”

A la segona meitat del segle XIX, els germans Louis i Richard Senf tenien una botiga de filatèlia a la ciutat alemanya de Leipzig, coneguda per les seves fires de mostres. Contribuïa a la seva bona reputació que publiquessin des del 1873 també una revista filatèlica anomenada *Illustriertes Briefmarken Journal*. A la pàgina 53 de la primera edició de l'any 1883 es podia llegir en la secció "Novetats" que ara també Andorra s'havia incorporat al grup d'estats emissors de segells. Això no obstant, en el número següent del seu butlletí, els germans Senf van haver de desmentir aquesta notícia i rectificar. Van haver d'admetre que havien sigut víctimes d'una broma "ideada per alguna persona ociosa amb la intenció d'enganyar i desprestigiar els editors". Però com van poder caure els Senf en el parany? Com ells mateixos expliquen, diversos coneguts fidedignes els van presentar exemplars d'aquell segell afirmant que acabava de ser editat. En aquella època el flux d'informacions tant a escala europea com internacional no era comparable a l'actual. Era una època en què a totes les parts del món es van organitzar administracions de correus, fins als racons més amagats del planeta, es van emetre segells. Així que no és tan estrany que s'agafessin la suposada informació seriosament, a més, en proves *documentals*.

Però qui era o qui eren l'autor o els autors d'aquesta creació? Hauré de buscar-los entre els amics, coneguts i clients dels germans Senf. Descontents amb la pràctica dels Senf de reimprimir (en facsímil) segells existents per després distribuir-los junt amb els exemplars del seu butlletí filatèlic a manera de publicitat, es devien unir diversos d'aquests crítics i van decidir donar una lliçó als Senf.

La crítica, no obstant això, va més enllà del que es pot suposar a primera vista. I no estic segur si els criticats realment es van assabentar del seu abast real. La idea bàsica és, sens dubte, fer-los sentir en la pròpia pell allò que molts clients i col·leccionistes sentien quan tenien un d'aquells facsímils a la mà. Per a molts, col·leccionistes aficionats, però ni de bon tros especialistes en filatèlia, era realment difícil distingir entre original i reimpressió. Així que molts se sentien enganyats i decebuts.

La descripció que els mateixos germans Senf fan d'aquest segell sembla estranya. Fixant-nos en el cap de l'òval s'hi reconeix clarament una cara barbuda, difícilment confusible amb la Llibertat. Sembla que l'anàlisi del segell no va ser precisament intensa i encertada.

Més encertada sembla la interpretació que Billig fa en el seu llibre, en apuntar que la persona representada és clarament Louis Senf. No el vull contradir, però crec que la seva interpretació queda curta. Vejam! Què fa Louis Senf amb una gorra frígia? Tal vegada representa o es manifesta en pro de la llibertat de la filatèlia? No deu ser més encertada l'opinió de Rommel, que

parla d'un barret amb borla, encara que la borla mateixa no es vegi?⁵ O potser que el que porta al cap no sigui una gorra frígia sinó un barret de bufó, tal com se segueix portant en les sessions i les desfilades del carnaval alemany a la zona del Rin? Al cap i a la fi és ell el principal responsable de les reimpressions i l'objecte principal de la broma.

I crec que la intenció de la broma va encara més enllà. Quan vaig veure el segell per primera vegada, el dibuix em va semblar estrany, encara que no hauria pogut dir què era el que em causava aquella estranya impressió. Així que el vaig ensenyar a un amic que no té res a veure amb temes filatèlics. Sense pensar-hi dos cops em va dir: "Però aquest cap de ninot sembla tret d'un teatre de guinyol!" No vull ni puc afegir res més a aquesta opinió tan espontània.

Però aquest no és el darrer indici que apunta que es tracta d'una broma. Un altre es troba en el semiarc sota de l'òval central. La inscripció diu *mostazahs*. Sembla una paraula críptica però realment no ho és. Es tracta d'una, o més aviat de dues paraules espanyoles. *Mostaza* és la traducció castellana del cognom de les víctimes de la broma: Senf. *HS* és una abreviació incorrecta de *hermanos* [*Hnos*; en alemany: *Gebrüder*]. I no acaba aquí. També és indicatiu el color vermell del segell. Louis Senf era pèl-roig i duia el malnom [Senf] *d'el Roig*.

El més probable és que la majoria de gent que va veure aquesta obra d'art i va parlar d'aquest segell no es va assabentar de la missa la meitat. Rommel, que havia viscut aquella broma a Leipzig, hi queda inclòs.⁶ Parla en el seu llibre d'un intent de mitificar els germans Senf. Si realment no se n'havia assabentat, cal brindar un *chapeau* als que havien ideat aquesta broma. Com expressar aquesta crítica en forma gràfica i simbòlica més encertadament i subtilment? La pràctica d'editar reedicions de segells en facsímil, això no obstant, no es va acabar fins que Louis Senf va deixar el negoci, cap al 1890, i el seu germà Richard seguí ell sol al capdavant del negoci.

Notes

1. Auguste Bourdi: *Les timbres de fantaisie et non officiels*, tom 1, Lió 1971, pàg. 101

2. Billig, Fritz ; Stiedl, Otto E.: *Billig's Great Handbook on Forgeries*, tom 40, pàg. 149

3. La majoria dels catàlegs filatèlics segueixen referint-se erròniament a aquells segells com a "carlites" i indiquen el 1875 com a l'any d'emissió.

4. El 1978 la Vegueria Episcopal va editar un full commemoratiu amb la reimpressió d'aquella meravellós sèrie. Encara no s'ha pogut establir inequívocament quan es van imprimir els assajos. La proposta d'Henri Douchet data de l'any 1896; la

data que indica la Vegueria Episcopal, el 1910, és per tant molt qüestionable.

5. Dr. Otto Rommel: *Katalog der Phantasie- und Schwindelmarken*, publicat per entregues a *Die Post. Universal-Anzeiger fuer Briefmarken-Sammler*, núm. 4, 1905, volum 1, Andorra.

6. Si ell sabia més de l'assumpte 22 anys després de l'esdeveniment, quan va publicar el seu catàleg, va callar cavallerament el que molts ja haurien oblidat i va iniciar o va contribuir a la mitificació dels coneguts filatèlics.